

bi ga veter nesel, v kočo, da v temni veži prevrne škaf vode.

„Kdo je?“ oglašila se z jednega konca Tilen, z drugega Bremenčkova Mica.

„Jaz sem“, reče Štefan brez sape, „pa vam povem, da me je strah. Tam-le za oglom sem videl čudno glavo, ki je nekako rastla in brž nato izginila.“

„Béži, béži!“ zavrne ga Tilen. „Kaj kvasiš o strahovih! Meniš-li, da smo tako lahkoverni?“

„Reci mi bojazljivec ali šema ali kar ti drago, jaz pa le trdim, da je bil strah.“

„Kakšna glava pa je bila?“ pozveduje Kotarjeva Urša.

„Ženska, bolj starikasta“, pripoveduje Štefan.

„Oh, Mica, kaj, če bi stara Grebenka nazaj hodila?“ reče Kotarjeva Urša.

„Lahko, čisto lahko, ker je tako nanagloma in neprevidena umrla. Ni bila hudobna žena, pa nekaj ima vsak človek slabostij. Saj še pravičnik sedemkrat greši, kakor nas učé v cerkvi“, sodila je brž Mica, češ da bi utegnila biti ta prikazen rajna Grebenka.

„To ni nič, pogledajmo, da vidimo, kaj je“, silil je Tilen.

„Strahove bi hodil gledat, taka predrznost bi bila pregrešna“, zavrnila ga je brž Kotarjeva Urša, in tudi njegova Urša mu je dejala, naj pusti vse v miru.

„Saj res“, udal se je, „če je kaj na tem, pokazalo se bo že še.“

„Nekaj pšenice bi ti ponudil“, pričel je sedaj Štefan, ki ga je strah minil.

„Noter stopiva“, povabil ga je Tilen. Ženske pa so šle v nasprotni konec.

„Urša, kaj pa ti misliš o tej glavi?“ izpraševala je Bremenčkova Mica Tilnovo ženo.

„Ne vem, kaj bi dejala“, dvomila je ta, „z onega sveta se ne pride tako lahko.“

„Jaz sem pa slišala“, pridruži se njenemu mnenju brž Kotarjeva Urša, „da je hujše priti iz večnosti, kakor bi bil premlet z desetimi mlinskimi kameni.“

„Molitve potrebuje rajnica“, pravila je svojo misel Bremenčkova Mica, „toda kdo pa kaj

moli zanjo? Greben? Saj še zase ne. Drugi pa tudi ne.“

„Le pomisli“, oglašila se je zopet Kotarjeva Urša, „koliko je pograbil po nji denarja, pa ni dal nič za maše. Če se res prikazuje, sedaj vendar ne bo tak, da bi ne pomagal materi iz vic.“

„Tak je, tak“, obsodila ga je Mica. „Meniš, da bo verjel? Nič, smejal se bo in še pogledat ne pojde.“

Tačas sta se pogodila Štefan in Tilen za pšenico. Prvi je bil že sicer namenjen k Sodu, sedaj se mu je pa dozdevalo, da ga veže dolžnost, da pové, kaj se mu je primerilo. Tilen ga je nekoliko spremil in potem še trenutek postal na pragu, da je dajal pogum Štefanu.

„Sod, veliko si že slišal, take pa še ne“, bahal se je Štefan v krčmi.

„No, le prav debelo se zlaži!“ podražil ga je Sod.

„Tisto bi bolje ti napravil, jaz nisem vaje lagati. Vendar novica je taka, da je še nismo slišali jednake v Okroglem.“

„Ali res kaj veš?“

„Gotovo. Pomisli — stara Grebenka nazaj hodi.“

Sod je počasno izgovoril vso novico in poudaril vsako besedo, potem šele je vprašal Štefana, kje je to slišal.

„Sam sem jo videl“, pripovedoval je Štefan dogodek za Prvinovo kočo, pa že dokaj pogumneje kakor v Prvinovi koči.

Še tisti večer so govorili po vseh okrogelskih hišah, da se prikazuje stara Grebenka. Marsikak očenaš so zmolili zanjo, precēj je bilo tudi strahú, in ta ali oni si ni upal sam iz hiše. Le Greben, ki je pri Sodu zvedel to novico, se ni bal. „Babje čenče!“ dejal je malomarno ter pil po navadi. Jednajst je že odbila, ko se je vračal domov, in prav zdelo se mu je, da se nekaj svetli tam v češpljah za Prvinovo kočo, a ni se menil za to. „Neumnost!“ zamrmral je odklepaje vrata in šel spat. Za rajno mater pa ni zmolil očenaša. (Dalje.)

Kako je?

(Slika. — Spisal P. Bohinjec.)

Za plotom se je upogibala njegova močna postava. Kopal je s skrhanim cepinom, da mu je pot lil raz čelo. Pa je položil cepin na stran ter metal z lopato nakopano gradivo. Z rokavom je obrisal pot, z dlanjo pa potegnil pod nosom. In zopet je hreščalo za plotom.

„Kako je, Grkav?“ povprašam ga čez plot. Sklonil se je po koncu, okrogli obraz se mu je veselo potegnil, in počasi je odgovarjal:

„A, ste vi? Tako, tako; za vas dobro, zame pa slabo. Majhna je moja ograda, in rad bi jo razširil. Ta-le griček je tukaj-le samo za na-

potje, ne raste tako nič dobrega na njem razven lapuha, ki je dober za zdravje. Prislužim malo, pridelam še manj in malo več krompirčka čez zimo ne bi škodovalo. Vse kupovati — prtrda je za denar.“

„Prav delaš, Grkavt, le koplji!“

In zopet se je čulo enakomerno kavsanje skrhanega cepina.

* * *

Za hišico se je upogibala njegova potegnjena postava. Težak cepin je trgal žilasto skalo, in široka lopata je brenčala po kameniti zemlji. Težak je metal kamenje v jarek, zemljo pa v ogrado. Večkrat je vzdihnil, dvignivši odvaljeni kamen, ter mrmral nad nerodnim cepinom. Kupil ga je na sejmu, izbiral cele pol ure, a kupil je cepin premehkega železa. In še ta lopata! Ravno kar je s cepinom poravnal zakrivljeno lopato.

„Kako je, Grkavt?“ povprašam ga izza drevesa.

Sklonil se je po koncu in, naslonivši se na cepin, pretrgano odgovarjal:

„A, ste vi? Tako, tako; za vas dobro, zame pa slabo. Hišica je majhna. Zame je že, a sam tudi ne morem zmerom biti. Zato kopljem, da bi prizidal. Premalo prostora imam v hiši. Vzdigniti je ne morem, torej jo bo treba potegniti. Sam človek tako nerodno kuha. Ženske so boljše za to.“

„Prav storiš, Grkavt, le prizidaj!“

In tolkel je dalje s cepinom po skrivljeni lopati.

* * *

Za voglom novega prizidka je slonel praznično oblečeni gospodar ter zrl doli po klancu. Režal se je kakor cigan belemu kruhu in obrvi je potiskal gori in doli, kakor bi oblal. Tam doli po klancu pa se je premikala ženska postava s postarnim moškim. Oduren je bil pogled in zoprno vedenje opaževalčevo, toda v prsih mu je koprnelo pomlajeno srce.

„Kako je, Grkavt?“ povprašam ga s ceste.

Začudivši se je pogledal, stresel se, a zaupno izpregovoril:

„A, ste vi? Tako, tako; za vas dobro, zame pa slabo. Poglejte jo, tam-le doli gre tista, ki bi bila zame. A jaz nisem zanjo, pravi. Na ogledih je bila s svojim stricem. Škoda, dobra gospodinja bi bila! Že toliko časa sem mislil nanjo, tak lep vrtiček sem ji napravil, stezice posul z drobnim peskom, izbico sem ji izgotovil kakor škatljico, vse, vse“ — oko mu je poroselo ob teh besedah. „Pa kaj mi je rekla? Jaz sem ji dejal: ‚Pred pustom se ptiči ženijo, gajbica je že pripravljena zanje!‘ Ta poredna Majdica pa mi je odgovorila: ‚Ptiči naj se le

ženijo, ptičice pa se ne bodo!‘ Stric jo je pogovarjal, jaz sem ji razkazoval, na mizo postavil ‚pohane šnite‘ in polič vina, ki ga ima naš krčmar le za otročnice. A držala se je, kakor méduka“ — zopet je oko zabliščalo v svetli solzici. „No, upam pa še, da se udasta. Samo stanoviten moram biti.“

„Prav delaš, Grkavt, le stanoviten bodi!“

In gledal je izza vogla, ko Majde že davno ni bilo na klancu.

* * *

Za hišo na tlni je sedel in se oprijemal za glavo. Jokal se je milo kakor otrok, bolečine na glavi pa so bile vedno hujše. Količkrat je prinesel roko raz glavo in pogledal v pest, bilo je v njej več krvi videti. Pograbil je prsti izpod ruščine ter jo pokladal na glavo, da bi ustavil krvavenje. Tema se mu je delala pred očmi in srce mu je stiskala silna bolest.

„Kako je, Grkavt?“ povprašam ga izza hiše.

Počasi se je obrnil, milo me pogledal in, pozabivši za trenutek svoje bolečine, bolestno pripovedoval:

„A, ste vi? Tako, tako; za vas dobro, a zame slabo. Saj veste, da sem se oženil. Hrepenel sem po Majdici, a nisem mislil, po čem hrepeni moje srce. Upirala se je par let moji snubitvi. Bila je visoka in upala je boljšega ženina, kakor je Grkavt. Marsikdo je povprašal za Majdo, a vzel je ni. In tako se je jelo Majdi zeló muditi, dokler se naposled ni sprijaznila z mojo snubitvijo. Kdo je bil tega bolj vesel kakor jaz? Moja stanovitnost je pridobila zmago. Predpust naju je združil. Saj veste, da sem jo imel zmerom rad. Kar je pozelelo njeno srce, zgodilo se je. Toda ona ne mara zame. Kaj bi pravil? Potrpim vse, potrpim, kakor vem in znam. A danes me je udarila z butico po glavi, da ne vem, kako bo. Mlatili smo pri krčmarjevih in končali. Zložili so mlatiči za nekaj poličev vina, in mojega zaslužka je tudi nekaj šlo po grlu. Branil sem se sicer, da ne maram in da bi rad nesel Majdici vse domov, toda niso me poslušali. Krčmar je računil in vrčunil tudi meni svoj delež. Hitro je preštela Majda prislužene denarce, a ker je bistro glave, izračunila je le prehitro, da ji nisem prinesel vsega zaslužka. Izgovarjal sem se, a udari me s pestjo po ustih, in ker bi le rad povedal vse, iztrga mi cepec iz rok in z butico me udari po glavi. O joj, boli me sedaj! A ne zamerim ji. Nagle krvi je. Menda sem vreden tega, ker sem silil v zakon, za katerega nisem. Kaj sem jaz vedel, da so ženske tako hude! Saj je bila nekdanj vendar tako sladka kakor méd, moja Majdica! Sedaj pa je huda kakor priklenjen pes. E, pa kaj, potrpel bom! Kaj ne da?“

„Prav delaš, Grkavt, le potrpi!“

In mož je premišljal, kako bi se prikupil zopet svoji ženi.

* * *

Grkavt je ležal na postelji v svoji novi izbici. Ječal je od silnih bolečin v glavi. Odkar ga je Majdica pobožala z butico, ni bil več zdrav. Delal je kakor črna živina, toda bolehal je, in žena ga je zmerjala noč in dan, češ, da ni za nič. Ko pa že ni več mogel, legel je in čutil, da ne bo več dolgo. V glavi, pod lobanjo, mu je nekaj jelo gniti. Suh kakor trska je ležal pod odejo, srce njegovo pa se je jelo zopet mladiti.

Kakor hitro je Majda čutila, da je z možem pri kraju, odprla je zatvornico svoje srčne ljubezni. Tarnala je, objemala moža, tožila znanecem svojo nesrečo in stregla bolniku, kakor je mogla. „Ljubi, presrčkani mož“ je pozabil vse pretekle bolesi, kesal se je, da je dobro ženo

tolikokrat razžalil, ljubezen se mu je poživila, bolezen pa shujšala.

„Kako je, Grkavt?“ povprašam ga ob postelji.

Razpokane, blede ustnice so se mu raztegnile, oči so se mu zaiskrile, koščeni obraz se mu je podaljšal in mirno je odgovoril:

„A, ste vi? Tako, tako; zame je dobro. Ženo imam kakor medeno potico; česar le poželim, zgodi se mi, in žal mi je, da sem jo kdaj razžalil. Dobro je zame, dobro, ne vem, če sem to zaslužil. Zapuščam ljubi Majdici to hišico in ogrado, toda kaj je to plačilo za ljubezen, ki mi jo je ona izkazala? Dobro je zame, a še boljšega kmalu pričakujem —. Glava mi hoče razpočiti — Majdica, odpusti mi!“

„Prav storiš, Grkavt, le odpusti!“

Izbulil je steklene oči, koščene čeljusti so se mu potegnile, prsi so se dvignile, srce je zastalo, življenje je poteklo.

Na lovu.

(Črtica. — Spisal Janko Barlè.)

Trije so padli. Jednega je ubil gospod z Dunaja, kateri prihaja vsako leto v naše prijazne kraje na razvedrilo, drugega je podrl Jure Svedriček, lovec od glave do pête, a tretjemu je posvetil Lúkežičev Marko iz Grabrovca, kateri je tudi že marsikaterega zajca in zajčka oslobodil bednega življenja. Le Vrtinov Janez in pa jaz sva se grizla na tihem in se jezila zaradi vetrnaste lovske sreče.

Bil je eden izmed tistih jesenskih dnij, kateri so lepi po svoje, dasi te spominjajo minljivih stvari in napovedujejo zimske dneve. Nù, pa saj še ni bilo tako kasno. Solnce je še imelo dokaj moči in sedaj že bolj blagi solnčni žarki so te nežno božali po licu; zrak je bil tih, miren; drevje je stalo žalostno; njegovi gosti, krilati pevci, so že davno potihnili, nekoliko jih je odrinilo že proti jugu, drugi so se primaknili bolj vasm; listje je rmenelo in vsak čas se je spuščal doživel list tiho na zemljo, da ondudaj počaka ostalih svojih bratov, saj pridejo vsi za njim. Tudi praprot je bila že dozorela; izmed nje je visoko vzdigoval svečaste cvetove modri svečušnik, a doli pri zemlji so se porazvrstili rmeno-modri črnoglavec, vijoličasta resa in dišeče babje dušice — zadnje gozdne cvetlice. V grmu so bili dozoreli leščniki, črnél je zímles in rdečila se je zrela kozja povitičica. Tudi v gozdu se pozná jesén.

Posedli smo okrog. Gospod z Dunaja je sédel na star hrastov štor, a mi drugi, kamor

je kateri mogel; dežja ni bilo že dolgo, zato je bilo kaj ugodno raztegniti se po veliki travi. Jeli smo obedovati — skromno po lovsko. Svedriček je odprl gospodovo torbo; ej, bilo je tu borme tudi okusnih stvari: lepo pečena raca, kos sira, mehka gibanica, a kar je glavno, precejšna posodica zlate kapljice — rujnega vinca; Vrtinov Janez je privlekel debelo navličenko¹⁾, ta kruha, oni kos suhe slanine, in tako je bilo vsega obilo. Domov nismo hoteli — na lovu bolje tekne mrzla kost kot domá najboljša pečenka. Vrh tega se nam je hotelo še vsem loviti: onim trem, ker jih je bodril uspeh predpoldanskega lova, Vrtinovemu Janezu in meni, ker ne bi bila prišla rada prazna domov.

Prvi glad se je potolažil

„Malo zajcev, malo“ — počél je Vrtinov Janez, da se izpriča.

„Ha, ha, zakaj pa nisi streljal?“ zasmejal se mu je gospod z Dunaja. „Morda misliš, da pristopi vsak k tebi, postavi se vojaško in ti poreče: ‚Strašni lovec ti, Vrtinov Janez, tukaj se ti ponižno predstavljam, streljaj me!‘ Kaj bi tisto, reci rajši, streljati ne znam!“

Vsi smo se glasno zasmejali, še celó jaz, kateri bi bil že iz znanega vzroka najrajši pritrdil Vrtinovemu Janezu.

„Ej, ni jih, ni“, zagovarjal se je zopet oni, „hej, kaj mi ni oče tolikokrat pripovedoval, da

¹⁾ Mesena klobasa, ker se navlači; zóve se tudi mastnica.